

1.14. Cselley-ház

Cím	Mosonmagyaróvár, Fő utca 19.
Helyrajzi szám	267/1, 267/2
GPS koordináták	47° 52' 41" N 17° 16' 11" E
Törzsszám	3120
Nyilv. azonosító	4540
Eredeti funkció	Lakóépület
Jelenlegi funkció	Hansági Múzeum
Építés ideje	XIV-XV. századra tehető
Tervező	
Stílus	Gótikus, barokk
Adatfelvétel ideje	2020. 11. 11.

1.14. Cselley-ház

A műemlék leírása

Kétszintes, magas nyeregtetős épület, a földszinten kőkeretes nagy kapuval, tőle balra három, jobbra kettő, a műemléki felújítás során létrehozott ablakkal. Az emeleten jelzésszerűen kialakított két vasrácsozott zárt faerkély, három gazdag faragású kőkeretes, keresztosztós és egy kapu fölötti ablakkal. A kőkeretes ablakok a műemléki helyreállítás óta díszei az épületnek. A dongaboltozatos kapualjon áthaladva félkörívű ajtónyíláson át jutunk le a gótikus pincébe, amely érintetlenül maradt ránk. A gótikus pince lejárata mellett nyílik az 1730 körül épült szép barokk lépcsőház kovácsoltvas ajtaja, amely fölvezet a kiállításokhoz. Az emeleti első teremben szintén egy szép kovácsoltvas ajtót találunk a XVIII. sz. végéről. Az első emeleti nagyterem modern kiegészítésével, lefedésével a helyreállítás azt hangsúlyozta, hogy nem közönséges városi polgárházról van szó. A nagyteremhez csatlakozó további helyiségek barokk lakószoba jellegűek, összefüggésben az előtérrel, a lépcsőfeljáráttal és a kapubejárattal. Az utcai homlokzat fülkéjében az épület 1730 körüli átépítéskor elhelyezett Mária mennyei koronázását ábrázoló szoborcsoportot az 1978-83 közötti műemléki helyreállításakor az udvarra telepítették át. Az udvaron látható függőfolyosó a gótikus ablak- és ajtókeretekkel a műemléki helyreállítás hozta létre. A műemléki kutatást és az ezt követő helyreállítást a középkori épület arányai és részletei minél teljesebb visszaállításának célja vezette.

A műemlék története

A város legrégebb, ma is álló épülete a Cselley-ház. Építéstörténetét az 1975 és 1983 között folytatott műemléki – régészeti kutatások révén ismerjük. A legkorábbi nyomok az Árpád-korba, a XIII. századba vezetnek vissza. Ekkor kezdte építeni Konrád a várat, amelytől délre egy település is kialakult. Ennek egyik agyag tömésfallal épült háza állt a Cselley-ház helyén. Ez az épület a tűz martaléka lett, ezt követően a XIV. században a mai kapualj két oldalán a korábbinál igényesebben kivitelezett, városias ház épült fel, amelynek nyugati és keleti oldalát, azaz a főhomlokzatokat kőfal alkotta. E két épület összekapcsolásával a XV. sz. második felében kétszintes épületegyüttes jött létre. Ma is látható ebből az udvari szárny alatti pince és a műemléki helyreállítás után rekonstruált udvari függőfolyosó. A Fő utcai szárny emeletén kialakított nagy terem, a főhomlokzat két zárterkélye s az egész épület reprezentatív megjelenése előkelő tulajdonost sejtet. A helytörténet a királynék óvári házával azonosítja az épületet, a Mátyás-kori átépítés azonban inkább az uradalom akkori birtokosaihoz, a Szentgyörgyi és Bazini grófokhoz vagy familiárisaik egyikéhez köthető.

Tovább bővítették az épületet a XVI. században, a kapubejárót meghosszabbították és a földszinten valamint az emeleten is konyhát alakítottak ki. A következő században a nagytermet formálták át, elbontva a famennyezetet, amelynek a helyére pilléreként nyugvó dongaboltozat került. A műemléki kutatás során talált nyomok arra utalnak, hogy ez az épület a XVII. sz. végén leégett: vagy az 1683-as török hadjárat idején, vagy néhány évvel később, amikor szinte az egész város elhamvadt.

Az épületegyüttes megújulására, nagyarányú barokk átépítésére 1730 körül került sor. Ennek keretében a homlokzaton új nyílásokat alakítottak ki, a két gótikus zárterkélyt pedig elbontották. Új dísz is kapott az utcai homlokzat, amelynek emeletén egy fülkébe a Mária mennyei koronázását ábrázoló szoborcsoportot helyeztek el. A kapualjból faragott kőkeretes, kovácsoltvas szárnyakkal ellátott kapun keresztül jutunk a tágas lépcsőházba, majd az emeleti teremsorba. A nagyterem előtere és két másik szoba stukkós boltozatot kapott. 1885 körül gazdag historizáló homlokzatot kapott a lakóház, a tetőt színes mázas cserepekkel burkolták.

1.14. Cselley-ház

A műemlék állapota

Az 1975 – 83. közötti műemléki helyreállítás, amelyet Sedlmayer János tervezett, megsemmisítette a XIX. századi elemeket, hogy a középkori töredékek bemutathatóvá váljanak. Elbontották a nagyterem barokk homlokzatát, és jelzésszerűen helyreállították a egykori gótikus zárterkélyeket. A Mária koronázása szoborcsoportot az udvarra számúzték, és középkorias nyeregtetőre cserélték a tetőszerkezetet. Az épület 1983 óta a Hansági Múzeum állandó kiállításainak ad otthont.

Archív fényképek

Forrásmunkák

1. Lakatos Kálmán – Kováts István: Mosonmagyaróvár városképi és műemléki vizsgálata. Bp., Városépítési Tervező Vállalat, 1954. 26. p.
2. Uzsoki András: Mosonmagyaróvár. Sopron. 1958. 68-70. p.
3. Mosonmagyaróvár városképi és műemléki vizsgálata. (Kézirat a mosonmagyaróvári Huszár Gál Városi Könyvtárban. 196?. 13. számozatlan oldal.)
4. Almási Tibor – Pusztai Rezső: Mosonmagyaróvár: Cselley-ház. Bp., TKM Egyesület, 1991. 16 p.
5. A képek forrása: Moldoványi Géza, archív képek Ferencz Tibor.